

Het is tekenend voor Schrieke dat hij in deze zaak niet doorzette – maar minstens zo tekenend dat hij haar aan de orde stelde, m.a.w. dat hij in de tweede helft van '42 serieus overwoog om, gebruik makend van de macht van de bezetter, het Nederlands burgerlijk recht op een hoogst gevoelig punt te wijzigen; te wijzigen zonder inspraak van enige volksvertegenwoordiging. Sprak hier nu niet juist die minachting voor de democratische rechtsstaat uit die alle totalitair-gezinden eigen was? Trouwens, in dat opzicht had Schrieke meer op zijn kerfstok. Hij aanvaardde zijn benoeming in een situatie waarin hij wist dat de bezetter een politieke 'zuivering' van de zittende magistratuur zou gaan bevorderen door in strijd met de wet te bepalen dat rechters (alsook de procureur-generaal bij de Hoge Raad) voortaan hun ambt zouden moeten neerleggen als zij vijf-en-zestig jaar werden in plaats van zeventig (op de openvallende plaatsen konden dan NSB'ers of andere 'foute' elementen benoemd worden), en nog geen maand na Seyss-Inquarts verordening welke die 'zuivering' bevorderde¹, verscheen een besluit van hemzelf, Schrieke, waarbij een geheel nieuw soort rechtspraak, een politieke rechtspraak, ingevoerd werd: de z.g. Vrederechtspraak.

minstens vier jaar en zware verwondingen of mishandelingen. Hij wilde voorts toevoegen: 'voortgezette weigering om tot het verwekken of ontvangen van nakomelingschap mede te werken zonder dat hiervoor een redelijke grond aanwezig is', 'zodanige tweespalt tussen de echtgenoten dat het huwelijk tot in zijn grondslagen is aangetast en het herstel ener met het wezen van het huwelijk overeenstemmende levensgemeenschap niet kan worden verwacht', onherstelbare ernstige krankzinnigheid, ernstige en binnen afzienbare tijd niet herstelbare 'besmettelijke of afschuwwekkende' ziekte en voortijdige onvruchtbaarheid – dat laatste alleen als er nog geen kinderen waren.

Deze voorstellen sloten ten dele bij denkbeelden aan die al vóór de bezetting in brede kring verkondigd waren, ten dele stoelden zij op de nationaal-socialistische ideologie. Schrieke vroeg de Hoge Raad om advies; het college berichtte hem na een jaar dat de ingreep die hij wenste te verrichten, o.m. in strijd was met het Landoorlogreglement. Schrieke had bovendien van de bezetter verlof gekregen, het advies van de kerken in te winnen. De protestantse kerken en het Episcopaat deden hem toen in afzonderlijke stukken weten dat hij deze materie moest laten rusten, het Episcopaat noemde zijn ontwerp-besluit 'een zeer ernstig vergrijp aan de christelijke volkszedes hier te lande en een grievende belediging van de heiligste gevoelens van de grote meerderheid van het Nederlandse volk.' (brief, 13 febr. 1943, van de aartsbisschop aan de secr. gen. van justitie, in Stokman: *Het verzet van de Nederlandse bisschoppen*, p. 264)

¹ VO 130/41 (*Verordeningblad*, 1941, p. 538-39).